

Motion till riksdagen

1988/89:L21

av Ulla Orring m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1988/89:152 om
kontobaserat aktiesystem

Riksdagen har tidigare fattat ett principiellt beslut om införande av ett kontobaserat aktiesystem. I den nu aktuella propositionen läggs fram förslag om de regler och tekniska rutiner som ska gälla för systemet.

Folkpartiet var redan när princippropositionen framlades positiv till en övergång till en datoriserad hantering av aktiehandeln. Genom datoriseringen bör förbättringar och rationaliseringar uppnås vilket förhoppningsvis leder till lägre kostnader för marknads aktörer. I anslutning till att princippropositionen lades fram framhöll vi emellertid att förslaget i vissa delar ytterligare behövde belysas. Vidare framhöll folkpartiet att de nuvarande sekretessreglerna borde ändras i samband med övergången till ett datoriserat system.

I regeringens nu framlagda förslag till lagstiftning saknas emellertid förslag om den begärda lagändringen. Ej heller belyses de integritetsfrågor vi tog upp vid förra tillfället.

Integritets- och säkerhetsfrågor

En övergång till ett kontobaserat aktiesystem innebär att ytterligare ett stort datoriserat personregister introduceras i landet. Det säger sig självt att ett sådant stort system medför ökade risker för intrång i aktörernas personliga integritet. Vidare ökar risken för fel och missbruk inom aktiehandeln, särskilt i samband med övergången från den nuvarande ordningen med aktiebrev till det kontobaserade systemet. Propositionen berör mycket sparsamt just integritets- och säkerhetsaspekterna vilket vi tycker är otillfredsställande. Vi vill därför framhålla den självklara utgångspunkten att det nya systemet inte får innebära att aktieägare och marknads aktörer i övrigt får en försämrad integritet eller rättslig ställning till följd av det nya systemet, exempelvis i förhållande till skattemyndigheterna. Utvecklingen bör noga följas av regeringen.

Sekretess

Regeringen har ej heller beaktat vårt tidigare framförda förslag att de nuvarande sekretessreglerna för förvaltarregistrerade aktier bör ändras. Vi vill därför på nytt upprepa kravet på att offentlighet i aktieboken skall vara knuten till röstetalet och ej till antalet aktier som innehas. En sådan förändring av reglerna för offentlighet i aktieboken hänger i och för sig inte direkt samman med en datorisering av värdepappershanteringen. Möjlighe-

terna ökar emellertid kraftigt att göra aktuella sammanställningar av aktieinnehav efter införandet av aktiekontosystemet. Regeringen bör därför ges i uppdrag att lägga fram förslag om nya regler för offentlighet i aktieboken. Syftet skall vara att det röstmässiga inflytandet skall vara avgörande och inte det irrelevanta förhållandet hur många aktier man äger i visst bolag.

Mot. 1988/89
L21

Ersättningsregler

Som tidigare framhållits kommer en övergång till ett helt datoriserat system att öka risken för fel och förluster i aktiehanteringen. Det är därför av största vikt att ersättningsreglerna är väl genomtänkta och tillgodoser de berättigade krav marknads aktörer kan ställa. Propositionens allmänna motivering upptas också till största del av frågor kring rätten till ersättning.

Arbetsgruppen bakom förslaget om kontobaserad aktiehantering har föreslagit att rent strikt skadeståndsansvar ska gälla för VPC i samband med ekonomiska förluster för enskilda. De remissinstanser som yttrat sig över arbetsgruppens förslag har instämt i att ansvaret skall vara strikt och ej baserat på vållande. Regeringen synes dela denna uppfattning om ett strängt skadeståndsansvar för VPC. Lagtexten på denna punkt är emellertid inte helt klar och den allmänna motiveringen bidrar också till att det kan uppstå tveksamheter om hur strikt skadeståndsansvaret verkligen är. Å ena sidan framhålls i propositionen att den enskilde skall garanteras ersättning vid brister i systemets funktion oavsett vilka orsakerna är. Å andra sidan anför föredragande statsrådet att VPC endast skall vara skadeståndsskyldig om orsaken till en brist ligger inom VPC:s kontroll.

Som framgår av propositionen blir registreringsåtgärderna helt avgörande för den enskilde aktieägarens rättsställning. Med regeringens föreslagna begränsning i VPC:s ersättningsskyldighet skulle den enskilde således inte kunna få någon ekonomisk kompensation där upphovet till en felaktighet eller driftsstörning ligger utanför VPC:s påverkan. Detta är från rättsäkerhetssynpunkt oacceptabelt.

Som argument för omfattningen av skadeståndsansvaret enligt propositionen anför regeringen att köplagen har en motsvarande konstruktion. Parallellen haltar emellertid betänkligt eftersom köparen (i ett köpar-säljarförhållande) i de allra flesta fall har en valmöjlighet att välja leverantör, tidpunkt för köp etc. Det föreligger med andra ord inte alls samma monopolsituation som vid aktiehandel. VPC intar ju en helt unik ställning som ensam registerförare för samtliga avstämningskonton.

För att allmänhetens förtroende för aktiemarknaden och det nya kontobaserade systemet skall kunna upprätthållas är det särskilt viktigt att reglerna för skadeståndersättning är generösa och helt klara. Enligt folkpartiet bör VPC:s ersättningsskyldighet därför omfatta även de fall då felet ligger utanför VPC:s påverkan. Det bör uppdras åt regeringen att återkomma med förslag på regler om ett rent strikt skadeståndsansvar utan några begränsningar.

Hemställan

Mot. 1988/89

L21

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om integritet och säkerhetsaspekter i samband med införandet och driften av det kontobaserade aktiesystemet.

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändrade regler för sekretesskyddet i enlighet med vad som anförts i motionen.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förändrade regler för rätt till skadeståndersättning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 7 juni 1989

Ulla Orring (fp)

Bengt Harding Olson (fp)

Lola Björkquist (fp)

Barbro Sandberg (fp)